

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag

Postboks 4710 Sluppen, 7468 Trondheim

Sentralbord: 73 19 90 00, Telefaks 73 19 91 01

Besøksadresse: E. C. Dahls g. 10

Saksbehandler
Beate Sundgård
Miljøvernavdelingen

Innvalgstelefon
73 19 92 61

Vår dato
15.05.2017
Deres dato
05.03.2017

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2017/2059-433.2
Deres ref.

Halvor Haukvik
Vinjeøra
7203 VINJEØRA

Avslag på søknad om å plante hybridlerk til skogproduksjon i Hemne ved elva Fjelna

Med bakgrunn i at hybridlerk kan ha negativ påvirkning på naturmangfoldet i området og med bakgrunn i at det kan brukes furu for å få gode materialer, avslås søknad om å plante ut 2000 hybridlerkeplanter. Vi minner om at den skogen som står mellom 1 og 15 meter fra elv, bekk og vann og bekker ikke kan hogges ned (jmf vannressurloven og forskrift om bærekraftig skogbruk).

Avslaget er gitt med hjemmel i forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål som er fastsatt med hjemmel i naturmangfoldloven og med bakgrunn i naturmangfoldloven generelt. Saken er vurdert både ut i fra naturfaglige og skogfaglige vurderinger.

Hjemmel er det samme som rettslig grunnlag og viser hvilken lov som er grunnlaget for det vi bestemmer.

Søknaden

Du har søkt om tillatelse til å plante ut 2000 hybridlerk langs elva Fjelna i Hemne kommune til skogproduksjon. Plantefeltet er tegna inn på kart som du har sendt med søknaden og er på 7-8 dekar.

Omsøkte felt ligger langs elva Fjelna og du har oppgitt at området består av bjørkeskog, furuskog og tidligere granplantefelt.

Vurderinger av utplantingen med bakgrunn i Naturmangfoldloven § 7, prinsipper for offentlig beslutningstaking §§ 8 til 12

Biologisk mangfold er variasjonen av livet i naturen, planter, dyr og mikroorganismer, arvestoffet deres, og samspillet mellom alt dette. Naturmangfold er det biologiske mangfoldet og mangfoldet i landskap og geologi.

Kunnskapsgrunnlaget (§8):

Hvordan påvirker Europalerk og hybridlerk naturen

Europalerk *Larix decidua* vokser naturlig i Mellom-Europa og er et hurtigvoksende tre som liker seg der det er mye lys. Den setter frø tidlig og i Norge sprer den seg i naturen og særlig til åpne arealer og fjellstrøk.

Fageksperter mener at Europalerk har en *svært høy risiko* for å påvirke naturmangfoldet negativt og for å spre seg i naturen (Artsdatabanken: Norsk svarteliste 2012): «Europalerk *Larix decidua* ble innført til Norge som produksjons- og prydtre i 1770-årene (MR Tingvoll; Øyen 2006).

Plantematerialet ble hentet fra Skottland, men den naturlige utbredelsen er i fjellområdene i Mellom-Europa. Forvillete bartrær er sterkt underrepresentert i de botaniske innsamlingene, og funnfrekvensene gir knapt noe realistisk bilde av hvor mye vi har av dem. Dette gjelder også europalerk. I samlingene er det dokumentert 90 forvillete forekomster i 63 kommuner og i alle fylker nord til og med Troms (Harstad og Lavangen).

Minst halvparten av de registrerte forvillete forekomstene stammer nok fra dyrkning som prydtre. Mørketallet er meget høgt (kanskje 20 eller mer).

Karakteristisk er at sjøl om lerk ble plantet på Tingvoll på 1700-tallet, er første opplysning om forvillet lerk herfra fra 1932. Her i landet dekker europalerk som plantet skogtre til sammen ca. 12 km² i kyst- og fjordstrøk fra Sørlandet nord til Troms (Øyen 2006). Den foretrekker godt drenert jord, er meget lyskrevende og produserer rikelig med kongler allerede etter ca. 20 år. Langdistansespredningen på åpne arealer kan være stor (Nygaard et al. 1999, Nygaard 2007), blant annet i boreal hei. Begrensende for arten er at den lett angripes av lerkекреft (Børset 1985), og lokalt er den også utsatt for viltskader og skader som følge av frost, snø og angrep av soppsykdommer (Nygaard 2009). Strøet omdannes senere enn hos bjørk, men raskere enn for eksempel vanlig gran og sitkagran (Nygaard 2007). Lerkekronene slipper mye lys ned til feltsjiktet, og den har liten evne til å spre seg inn i etablert skog.

Arten er neppe noen trussel mot stedegent mangfold i sluttet skog, og spesielt ikke i barskog, men heller i mer åpne naturtyper. Arten er observert som middels sterkt invasiv i kystlynghei i ytre Sogn der den ble registrert i over 10 % av 50 undersøkte lokaliteter allerede på 1990-tallet (Elven & Fremstad observ.). Den går også noe ut i boreal hei og i åpninger og kantsoner i bjørkeskog. Vurderingen til svært høy risiko skyldes primært forventete negative effekter i én sjelden og truet naturtype: kystlynghei. Ved gjengroing av kystlynghei med et fremmed bartre, i stedet for hjemlige lauvtrær og furu, vil strukturen i vegetasjonen endres sterkt i forhold til naturlig suksesjon.»

Hybridlerk *Larix eurolepis* er en krysning mellom Europalerk og Japanlerk.

Fageksperter mener at Hybridlerk har en *lav risiko* for å påvirke naturmangfoldet

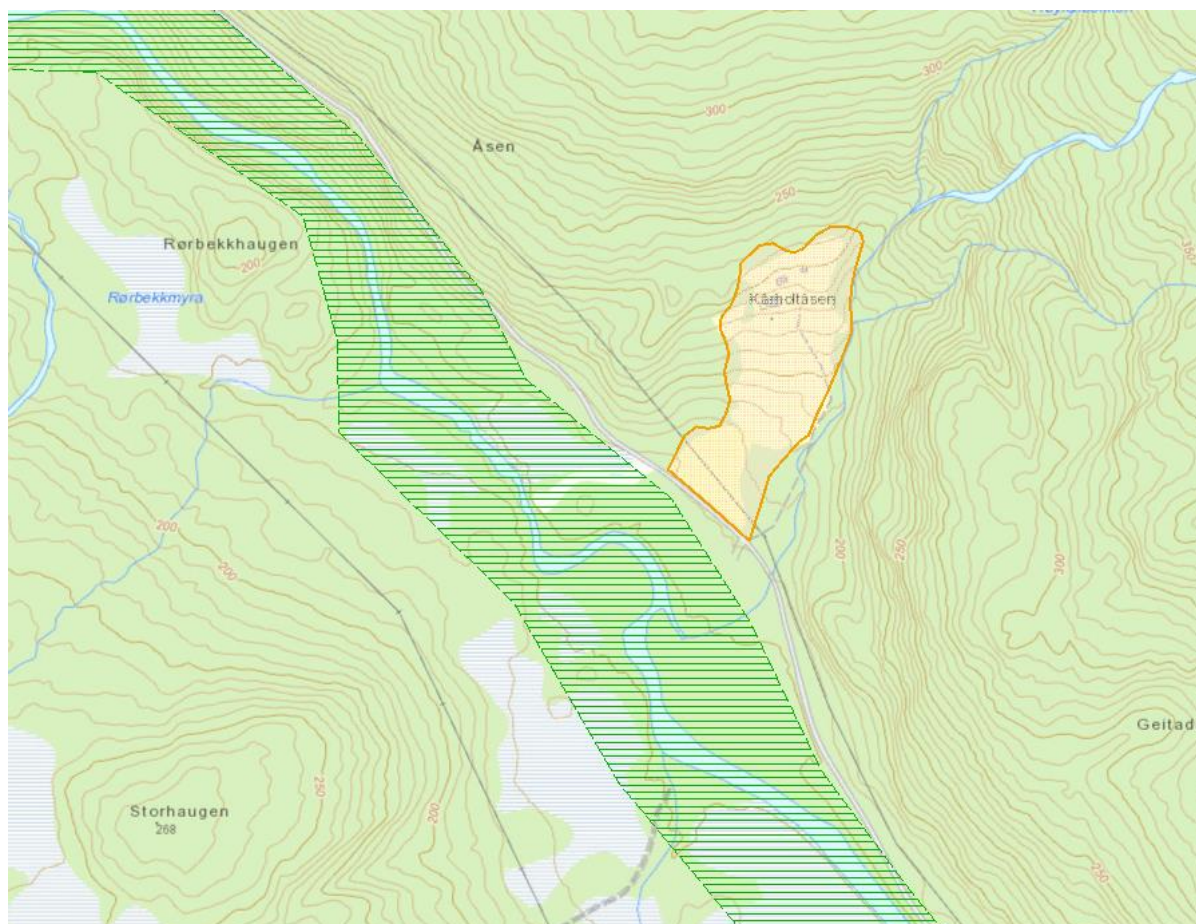
negativt og for å spre seg i naturen (Artsdatabanken: Norsk svarteliste 2012): «Hybridlerk *Larix xmarschlinsii* er en spontant oppstått hybridart mellom europalerk *L. decidua* og japanlerk *L. kaempferi*, oppdaget rundt 1900 i Skottland (Børset 1985). Den ble innført til Vestlandet ca. 1940 og har et plantet skogareal tilsvarende 8-10 km², vesentlig på Sørvestlandet. Det er særlig de siste 20-30 årene hybridlerk er blitt tatt i bruk, og etter hvert er hybridlerk blitt den mest plantete lerkearten i lavlandet i Sør-Norge (Øyen 2006). Den karakteriseres av god stammeform og stor motstandsdyktighet mot lerkekreft (Børset 1985). Arten er lyskrevende, etablerer seg lettest etter markberedning/brann og konkurrerer derfor dårlig i etablert skog. Lerk, uansett art, spiller en beskjeden rolle som skogtre i Norge (Øyen 2006), og plantete bestand slipper mye lys ned til feltsjiktet. Det er dokumentert noe spredning av hybridlerk (Øyen 2006), men verken omfanget av spredningen eller antatte effekter tilsier at det er nevneverdig økologisk risiko.»

Spredningsrisiko

Hvor mye fremmede treslag sprer seg utenfor plantefeltet vil avhenge av vindforhold og naturen i terrenget rundt. Både vindstyrke og vindretning vil påvirke hvilke arealer som eventuelt kan påvirkes. Erfaring fra andre områder viser at Europalerk sprer seg til åpne områder og til områder opp mot fjellet, særlig i boreal hei og i kystlynghei.

Naturmangfold i området

Området er et viktig kulturlandskap. I tillegg renner elva Fjelna gjennom det planlagte plantefeltet. Fjelna er ei viktig elv i Hemne.

Kartlagt kunnskap om naturen rundt det omsøkte arealet. Kilde: Naturbase.

Lerk i skogproduksjon

Lerk er et tre med en stor andel kjerneved og er derfor et godt materiale. Kjerneved av lerk og furu har samme holdbarhet, dvs at de er like motstandsdyktige mot sopp, råte og insektangrep. Harpiksandelen i kjerneveden hos lerk er 4-5 prosent og er det samme som det som er i kjerneved hos furu. Hos lerk kan kjerneveden utgjøre 70-90 prosent etter 20 år. Furu bruker noe lengre tid på å få like stor andel kjerneved.

Føre-var-prinsippet (§9):

Hvis vi ikke har nok kunnskap om hvilke virkninger tiltaket kan ha for natur og miljø skal vi være føre-var og unngå å skade naturen.

Virkningen fremmede arter har på stedegen natur kan først være negativ etter mange år som viltvoksende, og det er derfor vanskelig å ha full oversikt over eventuelle negative virkninger for naturen. Virkninger av fremmede arter kan endres over tid. Det er derfor viktig å være føre-var i forhold til bruk av utenlandske treslag.

Fylkesmannens vurderinger og begrunnelse for vedtak

Oppsummering naturmangfoldlovens § 8-12:

Det er dokumentert noe spredning av hybridlerk, men verken omfanget av spredningen eller antatte effekter tilsier at det er nevneverdig økologisk risiko. Samtidig vet vi at det er i hovedsak de siste 20-30 årene at hybridlerk er blitt tatt i bruk, og vi kan derfor ikke utelukke at også hybridlerk sprer seg like mye som Europalerk. Erfaringer fra andre hybridarter viser dette. Det ble for eksempel lenge antatt at hybriden Lutzgran spredte seg lite i naturen og at den dermed hadde liten risiko for å påvirke naturen negativt. Sitkagran derimot, er brukt i Norge i lengre tid, og erfaringen med denne arten er at den sprer seg mye og langt. Nye studier viser imidlertid at spredningspotensialet til Lutzgran er større enn antatt. Den økologiske effekten av Lutzgran har derfor vært underestimert. Vi mener dette også kan være tilfellet for hybridarter av Europalerk. Med bakgrunn i det mener vi det er grunn til å være føre-var og dermed restriktiv med å plante ut hybridlerk, særlig i områder hvor spredningsrisikoen er forholdsvis høy. En utplanting av lerk bør etter vår mening bare skje inne i områder med annen planta skog, der lerke plantasjen er omsluttet av for eksempel gran, slik at den ikke sprer seg til naturen.

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål

I følge § 7 i forskriften skal vi i vurderingen om det skal gis tillatelse til utsetting vurdere eventuelle uheldige følger for naturmangfoldet vektlegges.

Alle varianter av lerk har tidlig frøsetting. Området som skal plantes til ligger ved elva Fjelna og kongler kan spres nedover elva. Det er et mål om å øke skogproduksjonen og å øke opptak av karbondioksid i Norge. Dette kan oppnås ved å plante norske treslag som bjørk, furu eller gran og da fortrinnsvis det treslaget som naturlig vokser på stedet som i dette tilfellet er furu. Planting av lerk vil ikke bidra til å nå nasjonale og regionale mål om å redusere de negative truslene fra fremmede arter har på naturen vår. Målene om økt skogproduksjon og økt karbonopptak kan nås ved å plante norske treslag. Det vil alltid være en viss risiko for at utenlandske treslag kan spre seg og påvirke naturen negativt.

Dette tilsier en forsiktig bruk av slike trær og at det skal være klare fordeler sammenlignet med våre naturlige treslag for å forsvare et slikt valg. Du ønsker å plante lerk for å erstatte impregnert trevirke. Det er positivt å bruke naturlige trematerialer. Kjerneved av norsk furu og lerk har like god holdbarhet. Det er en liten fordel ved å produsere lerk framfor furu, og det er at lerk får en noe større andel kjerneved noe tidligere enn furu. Vi mener imidlertid at denne fordelene er så liten at det ikke tilsier at en bør risikere at lerk sprer seg i naturen her.

Med bakgrunn i at hybridlerk kan ha negativ påvirkning på naturmangfold og med bakgrunn i at det kan brukes norsk furu for å få gode materialer som kan erstatte impregnerte materialer, avslås din søknad om å plante ut 2000 hybridlerk ved elva Fjelna i Hemne.

Aktuelle lover, forskrifter og nasjonale og regionale mål og planer

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål

Forskriften skal hindre at planting av utenlandske treslag påvirker mangfoldet i naturen negativt.

Naturmangfoldloven

Målet med naturmangfoldloven er at naturen skal tas vare på og brukes på en måte som ikke ødelegger den. Naturen har verdi i seg selv og den er verdifull for oss mennesker. Vi skal ta vare på mangfoldet av geologi, landskap, naturtyper, arter og gener (§§ 4 og 5).

Naturmangfoldloven gjelder for alle offentlige beslutninger som kan påvirke naturen. Den gjelder også for deg og meg gjennom at vi alle er forpliktet til å opptre aktsomt overfor naturen.

Tverrsektoriell nasjonal strategi og tiltak mot fremmede skadelige arter

Naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig blir sikret i levedyktige bestander, og slik at variasjonen av naturtyper og landskap blir opprettholdt og gjør det mulig å sikre at det biologiske mangfoldet får fortsette å utvikle seg. Menneskeskapt spredning av organismer som ikke hører naturlig hjemme i økosystemene skal ikke skade eller begrense økosystemenes funksjon.

Det er et felles arbeidsmål å forebygge utilsikta introduksjoner av fremmede arter og negative effekter av tilsikta introduksjoner gjennom mer dekkende regelverk, tiltak, informasjon og sektorsamarbeid. Alle samfunnssektorer og aktører har et selvstendig ansvar for å ta miljøhensyn i den delen av virksomheten som kan føre til introduksjon og spredning av fremmede arter.

Vannressursloven

Vannressurslovens § 11 sier at langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr. Vannressursloven sier ikke noe konkret om bredde, men normalt vil 10 meter være tilstrekkelig for å oppfylle disse kravene. Dette innebærer at ingen kan hogge ned skog mot bekker, elver eller vann uten en eventuell tillatelse fra Fylkesmannen.

Forskrift om bærekraftig skogbruk

§ 3 innebærer at ved gjennomføring av skogbrukstiltak skal skogeigaren sjå til at det blir teke nødvendige omsyn til biologisk mangfald, friluftsliv, landskap og

kulturverdiar i samsvar med føresegnene i skogbrukslova. Skogeigar skal sjå til at også dei som gjer arbeid i skogen tek slike omsyn. Ved hogst i kantsoner mot vatn og vassdrag og mellom skog og anna mark skal kantsona sin økologiske funksjon takast vare på (§ 5).

Stortingsmelding nr 9 (2011-2012) Landbruks- og matpolitikk

Skogressursene skal styrkes og karbonlageret på norske landarealer skal tas vare på innanfor miljømessig akseptable rammer.

Stortingsmelding nr 21(2011-2012) Norsk klimapolitikk

Det produktive skogarealet skal økes gjennom redusert avskoging og skogforringelse og gjennom en aktiv bærekraftig politikk for økt tilplanting på nye arealer.

Klage

Det kan klages på vedtaket innan 3 uker etter at brevet er mottatt, jf. forvaltningslovens regler. Klagen sendes til Fylkesmannen i Sør-Trøndelag og avgjøres av Miljødirektoratet hvis Fylkesmannen ikke omgjør eget vedtak.

Med hilsen

Stein-Arne Andreassen (e.f.)
miljøverndirektør

Beate Sundgård
rådgiver

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg: Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål

Kopi:

Miljødirektoratet	Postboks 5672 Sluppen	7485	TRONDHEIM
Hemne kommune	Trondheimsveien 1	7200	Kyrksæterøra